

JAARGANG 24 NUMMER 36

BULLETTIN WIJNANDSRRADE

UITGAVE HEEMKUNDEVERENIGING
VRIENDEN VAN WIJNANDSRRADE

Bulletin Wijnandsrade, ISSN-nummer: 1574-2245

BULLETIN WIJNANDSRADE

*Uitgave van de heemkundevereniging
Vrienden van Wijnandsrade*

Jaargang 24, nummer 36 (winter 2005)

Redactie

* Wiel Oehlen	* Fotografie
* Jack Jetten	* Jan Jansen, tenzij anders
aangegeven
* Eppo Brongers	* Grafische vormgeving
* Hans Toonen	* Cyril v.d. Weyer

Redactie-adres

- * Swier 47, 6363 CL Wijnandsrade, w.oehlen@planet.nl
(tevens het secretariaat van de heemkundevereniging)

INHOUDSOPGAVE

* Redactioneel	4
* Heemkundige berichten	5
* Opstelwedstrijd	13
* De pastoors van Wijnandsrade, deel 2	18
* Grafmonument familie Portz	26
* Uit de oude doos	27
* Nieuwe publicaties	28
* Een 'doortrapte' fietstocht	30
* De heks van Rao	33
* De Posthoorn dicht	54
* Koninklijke onderscheiding	55
* Gedicht	57

Een keer per jaar ontmoeten de (oud-) gemeentesecretarissen van Zuid-Limburg en hun partners elkaar informeel tijdens een collegiaal treffen. De gemeente Nuth trad dit jaar als gastheer op en bood de 'middeleeuws uitgedoste' gasten op kasteel Wijnansrade een sfeer vol programma aan.

Heemkundige berichten

Nieuw aangezicht Mariakapel de Vink

Op maandag 2 mei vierde buurtschap de Vink het vijfenzeventig jarig jubileum van het kapelletje van Onze Lieve Vrouw van Altijd Durende Bijstand. Wij stonden daar in het vorige bulletin uitgebreid bij stil.

Bij gelegenheid van die mijnpaal hebben de bewoners van de Vink hun kapel een stevige opknappbeurt gegeven en heeft Albert Smink, architect uit de Vink, de entree van dit monumentje verfraaid met een bijpassend opschrift.

Mariakapel de Vink.

Het Mariakapelletje van de Vink is in 1930 gebouwd. Een jaar later heeft de St. Stephanusparochie, op initiatief van de heer Akkermans uit de Vink, het bijbehorende stukje grond opgekocht en de daaraan verbonden eigendomsoverdracht notarieel laten vastleggen.

Met dank aan het kerkbestuur volgt hierna de integrale tekst van die notariële acte:

Kapel voor O.L. vrouw van Altijdurende Bijstand. Door de R.Kath. Kerkfabriek van Wijnandsrade is aangekocht een strookje grond, gelegen aan Vinkeweg, ter grootte van ongeveer drie en tachtig centiaren, van het perceel bouwland, voor het geheel kadastraal bekend Sectie C no. 163, met als bedoeling, om ter plaatse eene kapel te bouwen, toegewijd aan O.L. vrouw van Altijdurende Bijstand. Voornoemd strookje grond behoorde in eigendom aan Jan Laurentius Rietrae, landbouwer, wonende te Vink, gemeente Wijnandsrade en werd aangekocht voor de som van 40 gulden. Zie Akte van verkoop verleden voor notaris Beckers te Hoensbroek, 25 Nov. 1931'.

sinds tien jaar als vrijwilliger actief binnen de St. Stephanusparochie. Bovendien is zij al vijfenveertig jaar lid van het gemengd kerkelijk zangkoor St. Caecilia; binnen het bestuur bekleedde Paula in de periode van 1960 tot 1968 de functie van secretaris. In 1997 was zij oprichtster van de zanggroep 'de Kerkmussjen', die voornamelijk bijzonder succesvol actief is in de carnavalsstijd.

Voor haar verdiensten werd Paula Souren benoemd tot Lid in de Orde van Oranje Nassau.

Paula bedankt. En hartelijk gefeliciteerd!

Het bestuur

De Posthoorn dicht

Op woensdag 19 oktober sloten Paula en Huub Souren voorgoed de deur van 'de Posthoorn'. Daarmee kwam na zesendertig jaar een einde aan het zelfstandige postkantoorje van Wijnandsrade, waarover Paula vanaf de start de scepter heeft gezwaaid, geassisteerd door haar man Huub. Tijdens een druk bezochte 'aaf-scheelsjloek' verrasten Heady Bindelhagel (burgemeester van Nuth) en Fons Teheux (oud-burgemeester van Wijnandsrade) Paula Souren met een koninklijke onderscheiding. Het postagentschap opende eind jaren zestig van de vorige eeuw haar deuren, tijdens de ambtsperiode van burgemeester Teheux van het toen nog zelfstandige Wijnandsrade.

Voor een beperkt aantal postzaken kunnen de inwoners van Wijnandsrade voortaan bij 't Stübke terecht; de winkel in handwerkartikelen aan de Opfergeltstraat nummer 9, alwaar een nieuw TPG Post Servicepunt is ingericht. De openingstijden van dit Servicepunt zijn gelijk aan die van 't Stübke.

Sluiting van de Posthoorn.

Memoriekruis pastoor Peeters

Onlangs is het oude kerkhof van Wijnandsrade verrijkt met een stijlvolle giet-ijzeren Victoriaanse crucifix, ter nagedachtenis aan pastoor Petrus Gerardus Peeters, die op 21 september 1887 in Wijnandsrade is overleden. Het memoriekruis is aan 'de Wijnandsraderkant' tegen de kerk aan geplaatst. Het betreft hier een initiatief van plaatsgenoot Jos Linszen, die het zilveren jubileum van zijn schilderbedrijf heeft aangegrepen om de gemeenschap van Wijnandsrade dit fraaie monumentje te schenken. Hij diende daarvoor op 21 maart een schriftelijke aanvraag bij het kerkbestuur in, die op 11 april werd gehonoreerd. Jos Linszen heeft voor een memoriekruis ter herinnering aan pastoor Peeters gekozen, gezien het grote belang van deze geestelijke als onderzoeker en beschrijver van de geschiedenis van onder andere Wijnandsrade, Tegelen (de geboorteplaats van Petrus Gerardus Peeters) en Blerick (waar hij van 23 oktober 1865 tot en met 31 maart 1881 kapelaan is geweest in de oude St. Antoniuskerk).

Memoriekruis pastoor Peeters.

Pastoor Peeters werd op 24 september 1887 aansluitend aan een uitvaartdienst begraven op het oude kerkhof van Wijnandsrade. De dienst werd geleid door zijn jongste broer Petrus Henricus Peeters, die toentertijd pastoor was in Neerhaven en die naar aanleiding van het overlijden van zijn broer 'aan de kerkfabriek van Wijnandsrade een bedrag van fl. 100,- heeft geschonken voor gestichte missen en het plaatsen van de naam van Petrus Gerardus op de gestichte dodenlijst van de parochie'. Het graf en het herdenkingskruis zijn nadien verloren gegaan (waarschijnlijk door de reconstructie van de weg langs het kerkhof, waardoor graven moesten wijken danwel ten gevolge van het instorten van de toren in de oorlogsjaren).

Pastoor Peeters is op 23 mei 1829 in Tegelen geboren (waarover hij in 1876 een chronologische beschrijving publiceerde, met aantekeningen over Belfeld en

Jury

(Het publiek, aangejaagd door het voetvolk en de twee kasteelbewoners)

JA!

Verteller

Boeren, burgers, buitenlui,

Luistert nog even naar mij.

De schout en de prelaat zijn nu wel rijp voor de sloop.

Dus nu volgt de finale van deze soap!

Onder aanzwellend tromgeroffel slaan enkele leden van de schutterij de schout en de prelaat in de boeien en leiden hen - gevolgd door twee schutters (met het geweer over de schouder) - naar de trappen van de kerk (de kelder van het kasteel). Als het gezelschap - onder aan de trappen - aan het zicht is onttrokken, valt het tromgeroffel stil en klinken er twee harde schoten. Een witte rookpluim stijgt vanuit het rapportaal omhoog. De heks is intussen nieuwsgierig achter het gezelschap aangelopen, omdat zij zeker wil weten dat de schout en de prelaat hun verdiende straf zullen krijgen. Na het weerklinken van de twee geweerschoten komt zij grinnkend en handenvrijvend - vanachter een inmiddels dicht rookgordijn - weer uit het trapportaal tevoorschijn. Onder de opzweepende klanken van 'Dancing Queen' van ABBA maakt zij een uitdagend dansje. Zij heeft haar lange, blonde haren losgemaakt, een hoge puntmuts opgezet en een fel gekleurde capuchon over de schouders geslagen.

Heks

Hè, hè, hè, eindelijk heb ick rust, eindelijk heb ick vree.

Ze syn naar de eeuwige jachtvelden, alle twee.

Eindelijk heb ick het hier voor het zeggen.

(Zij kijkt streng naar de zoon van de schout)

Dat niemand my nog maar iets in de weg durft te leggen.

En gy manneke, gy gaat met my mee naar huus.

Gy hoort voortaan achter het aanrecht thuus!

Verteller

(Onderbreekt de heks met een bezwerend gebaar)

Geachte mensen, opgelet,

de heks heeft u op het verkeerde been gezet.

Zij maakt maar een grapje

en houdt u alleen maar voor het heksenlapje.

U dacht toch niet dat wij met twee knallen

u dit hele festival willen vergallen.

Open monumentendagen

De Open Monumentendagen zijn in het leven geroepen om zoveel mogelijk mensen in contact te brengen met hun historische omgeving: dit teneinde de belangstelling voor monumenten en de monumentenzorg te vergroten. In het tweede weekend van september zijn jaarlijks in het hele land duizenden monumenten gratis geopend voor publiek.

De landelijke organisatie is in handen van de stichting 'Open Monumentendag', die circa driehonderdvijftig plaatselijke comités ondersteunt. De Nederlandse Open Monumentendagen maken onderdeel uit van de 'European Heritage Days, die inmiddels jaarlijks in achtenveertig Europese landen worden georganiseerd.

De nationale Open Monumentendagen 2005 vonden in het weekend van 10 en 11 september plaats en stonden in het teken van het thema 'Religieus erfgoed'. De gemeente Nuth en de WV organiseerden tijdens dit weekend een reeks activiteiten, waarbij belangstellenden het klooster en de kerk van Huisberg, de kerk, de Lourdesgrot en het kasteel van Wijnandrade; de kerk, het jodenkerkhof en de watertoren van Schimmert en de kerk en de pastorie van Nuth konden bezichtigen. Onze heemkundevereniging leidde gedurende dit weekend bezoekers rond in de St. Stephanuskerk, terwijl het gemengd kerkelijk zangkoor St. Caecilia zorg droeg voor enkele muzikale intermezzo's. Op de kleine binnenplaats van het kasteel had een middeleeuwse boerengroep uit Westerwolde twee dagen lang haar tenten opgeslagen.

De belangstelling was tevredestellend, maar viel in vergelijking met de voorgaande jaren een beetje tegen.

De landelijke stichting Open Monumentendagen bestaat in 2006 twintig jaar; reden waarom voor volgend jaar het thema 'feest' is uitgekozen.

Parkstad heemkundemarkt

Op zaterdag 8 en zondag 9 oktober was het 'Parkstad Limburg Stadion' in Kerkrade het toneel van de tweede 'Heemkundemarkt Parkstad Limburg'. De eerste editie van deze heemkundemarkt vond in 2001 in het kloostercomplex van Rolduc plaats.

De 'Heemkundemarkt Parkstad Limburg' is in het leven geroepen als een ontmoetingsplaats voor jongeren en ouderen, die benieuwd zijn naar het verleden en het heden van de eigen leefomgeving. Diverse heemkundeverenigingen uit Limburg en het aangrenzende buitenland gaven er acte de presence en lieten de aanwezigen kennis nemen van een gedeelte van hun collectie. De heemkundemarkt in het Rodastadion kende vier thema-ellanden: mensen van toen en nu; bodemschatten; industrie en verkeer en sport-, cultuur- en kunstgeschiedenis. Bij de thema-ellanden konden de aanwezigen ontdekken hoe interessant en leuk het kan zijn met heemkunde bezig te zijn.

en dan tellen de feiten meestal niet.
Gy zwegelt alleen maar in uwe autoritaire macht
en dan verliest elck argument zyne kracht.

Verteller

Schoon gesproken maar alla,
waar blijft de deus ex machina?

De ontknoping

Zoon

(De zoon van de schout komt vanachter het publiek tevoorschijn)
Vader kyck, ick ben daar!

Schout

Mijn zoon, het is toch niet waar!
We hadden al een tijdje niets meer van je gehoord
en dachten dat je door deze heks was vermoord.

Zoon

Maar nee, vader! Ick was mij een paar dagen gaan bezinnen
en ick ben op de Brunsummerhei wat gaan trimmen,
en daar ben ick tot het besluit gekomen,
dat ick met haar wil gaan samenwonen.
(Richt zich tot de heks)
Wit gy - mijn schat - dat ook? Zeg 't dan met een gil.

Heks

(De heks springt van het verhoog af en rent naar de zoon van de schout)
Ja, mijn lief. Ja, ik will!

Zoon

Vader, gy hebt door uw machtswellust
geheel doordacht en welbewust
mijn geliefde bijna van me afgenomen;
dat zal u niet goed bekomen.
En gy waarde prelaat,
gy lijkt op een opgegraven mummie uit de Vaticaanse staat.

Prelaat

Ik vreesde al dat men dat hier intussen wel wist.
Allez, geef my dan maar een bruine trappist.

Bayanspeler Volodymir Kurylenko.

Opstelwedstrijd om de 'Pastoor J. van der Zee trofee' 2005

Pater Jan van der Zee (voormalig pastoor van de St. Stephanusparochie) opperde in 1996 het idee voor de leerlingen van groep 8 van de plaatselijke basisschool jaarlijks een opstelwedstrijd te organiseren. Eind die jaar vond deze wedstrijd inmiddels alweer voor de tiende achtereenvolgende keer plaats.

Het tweede Iustrum dus van een springlevend initiatief, dat ook deze keer weer een groot aantal verrassende en spannende pennenvruchten opleverde, geïnspireerd op een lokaal getint thema.

Het jaar 2005 stond landelijk in het teken van het kasteel en Wijnandrade heeft een prachtig exemplaar. Het thema van de opstelwedstrijd lag deze keer dus voor het oprapen.

'Het kasteel' bleek een onderwerp dat de leerlingen van groep 8 bijzonder aansprak en leidde tot een groot aantal bijzonder fantasierijke pennenvruchten. Na beoordeling door de uit vier man bestaande jury behaalde **Thomas Bonkamp** het hoogste aantal punten voor zijn opstel 'Een geestige moord'; een origineel en goed opgebouwd verhaal, waarin op een fantasierijke manier met de geschiedenis wordt gespeeld. Het einde is onbestemd, maar dat hoort bij een spookverhaal. Thomas mocht de begeerde wisselbeker ontvangen, vergezeld met een geschenkbon van € 25,-.

Tweede werd **Nena Kremers** met 'Liza en het kasteel'; een levendig en erg vlot geschreven opstel met een aardige sfeer- en omgevingsbeschrijving. Zij mocht een geschenkbon ontvangen van € 15,-.

De jury

Hierna volgen de twee winnende opstellen:

De verteller aan het woord.

Prelaat en schout
Schuldig!

Schout

(De mobiele telefoon van de schout gaat over)
Hé, wat hoor ick nu?
.....Verteller, het is voor u!
(Hij overhandigt de mobiele telefoon aan de verteller)

Verteller

Oei Ik krijg hier een telefoonje van de historicus Mr. Jack Jetten, dat wij wat beter op onze woorden moeten letten, anders krijgen wij nog een proces aan de broek en valt voor ons allen straks onder de galg nog het doek. (Luistert opnieuw kort naar de mobiele telefoon)
Deze motte stamt uit het jaar duizend en zeven.
Mr. Jack Jetten heeft dat zelf verzonnen en daarna opgeschreven. (Geeft de mobiele telefoon terug aan de schout)
Maar al dat geklets over de motte vind ik eerlijk gezegd maar van de zotte.
Ik zou zeggen, laten wij niet langer wachten. Zijn er verder nog vragen of aanklachten?

Prelaat

Deze heks plukt bloemen en kruiden in het Wynandrader bos, dus zy heeft echt de kop los.

Prelaat en schout

Schuldig!

Schout

Ik ben haar in het Wynandraderbos tegengekomen, alwaar zy stond te praten met de bomen.
En zy ligt regelmatig uitgestrekt in het Swierderveld.
Vrouwe, gy syt toch niet Irene von Liepenbiesterfelt!

Heks

Ik heb echt de kop niet los.
Maar ick praat liever met de bomen in het bos of geniet van de bloemen op de grond,
dan dat ick luister naar deze schout met zijne grote mond.

vloog een zilveren schaal, een gouden beker een aangestoken toorts. Heer Rhode ging steeds minder vertrouwen in zijn vrouw krijgen en liet haar uiteindelijk 's nachts vermoorden en trouwde een dienstmaagd. Iedereen die er iets mee te maken had, liet hij vermoorden. Zo wist niemand wat er gebeurd was. Gerföörn ging terug naar zijn graf en liet niets meer van zich weten.
Totdat

Eersteprjswinnaar Thomas Bonekamp.

Het Kruisverhoor.

Het kruisverhoor.

De waarheid aan het licht.

naar de w.c. Snel gaat ze de deur weer uit. Nu wil ze wel eens naar buiten. En ze rent nog wat trappen af. Maar ze stopt als ze hoort: Maar liefje, je hebt nu al tweehonderdertig prinses gezien, een moet er toch wel goed zijn! Maar kwam dat geluid vandaan? Liza liep zachtjes verder, het klonk als een man die iets zei tegen zijn dochter. Toen hoorde ze nog iets: Maar pap, ik vind er echt geen een goed. Toen wist ze waar het vandaan kwam en ze wou de deur opendoen maar bedacht zich. Dadelijk hoorden ze haar! Maar ze wou het toch echt zien!

Je kunt door het raam kijken. Help, riep Liza, wie zei dat? Ik, zei er weer iemand. Maar ik zie niemand! Nee, want ik zit opgestoten! En ik kom er nooit meer uit, snik. Ik zal je wel helpen, zei Liza. Maar hoe? In ieder geval was het een goed idee om door het raam te kijken. En ze kijkt er doorheen. Er zit een hele knappe prinses. Dan loopt ze naar buiten. Snel gaat ze de poort van het kasteel uit. Dat is raar, waar haar school staat is nu een lege plek. Dan loopt ze weer terug. Maar dan ziet ze een man met een sleutel lopen, zou dat de sleutel van die man zijn? Daar moet ze achter zien te komen. En ze loopt verder over de binnenplaats en de heuvel. Maar dan ziet ze ineens de prinses in de hoge toren zitten! En ze roept HELP, HELP! Dan loopt ze terug het kasteel in. Het is er feest mekt ze en ze loopt naar boven. Ze doet de deur van de ridderzaal open en daar ziet ze de man met de sleutel. Ze loopt naar binnen en pakt de sleutel van hem af. Snel rent ze naar onder en bevrijdt de man. Op de terugweg naar de tijdmachine ziet ze dat de prinses bevrijdt is en gelukkig. Snel stapt ze in de tijdmachine, terug naar huis!

tweedeprijswinnaar Nena Kremers.

Verteller

Vrouwe, u hebt 't gehoord,
Wat is hierop uw antwoord?

Heks

Ick zeide: Ick wil uwe geliefde wel zyn,
maar my doet het herte zo pyn.
Want als men naar uwen vader ziet:
Een grotere eikel bestrat er niet,
maar omdat gy my aan 't herte gaat,
neem ick uw huwelijksaanzoek in beraad.

Schout

Darom alleen al, welaan
moet zy ter galge of ter brandstapel gaan.
Want ick wil al myne kinderen
vorstelyck belonen,
in elck geval vooral myne zonen.

Heks

Ziet ge wel, gy scheve schaatser:
gy syt 'ne regelrechte vrouwenhater.

Prelaat

Voorwaar, voorwaar!

Verteller

Een koe poept meer dan een ooievaar.

Prelaat

Maar daarvoor hoeft zy toch niet ter galge te gaan.

Ik zou zeggen:

hoogstens kaal scheren en een hand afslaan.

Schout

Oh nee, want na drie dagen was mynen zoon verdwenen.
Myne vrouw heeft daar sere om moeten wenen.
En nu denken wy dat hy vermoord moet syn, welaan.
Dat moet deze heks wel hebben gedaan.

De aanklacht

Johannes Henricus Kemling

geboren in Jülich (Duitsland)

1751 - 1796

pastoor H. Stephanusparochie te Wijlandstrade

Of de pfarrer Johann Heinrich Kemling die in 1814 in
Bad Neuenahr (Duitsland) werd benoemd en die in de
zomer van 1815 aldaar overleed dezelfde is, kon (nog)
niet worden vastgesteld.

Bijzonderheden

Hij werd geïnstalleerd op 12 mei 1751. Aanvankelijk had hij als huisgenoten: zijn moeder Elisabeth Mandewirth die overleed op 10 januari 1760 op 63-jarige leeftijd, een broer Ludovicus die op 9 maart 1778 stierf op 25-jarige leeftijd en op 7 juli 1778 een neef, de pastoor van Angerode Mathias Kemling. Hij was aan het einde van zijn pastoraat ziekelijk en had daarom een tijdelijke kapelaantoegevozen gekregen, die de pastoorfunctie daadwerkelijk uitoefende.

Arnold Godfried Ho(e)ns

1794 - 1795

kapelaan H. Stephanusparochie te Wijlandstrade

Nicolas Will(e)ms,

ca. 1797

1787 - 1801

kapelaan St. Remigiusparochie te Schimmert

kapelaan van te Schinnen

1798 - 1799

beneficiant van drie altaren in de kerk van Schinnen
deservitor H. Stephanusparochie te Wijlandstrade

Bijzonderheden

Hij had de verplichte eed van gehoorzaamheid aan de Franse wetten afgelegd en hield domicilie op de pastorie bij afwezigheid van pastoor Westhoven¹.

Petrus Laurentius Westhoven

priester van het bisdom Roermond, daarna bisdom Luik
geboren te Mülheim aan de Rijn

1797 - 1813

pastoor H. Stephanusparochie te Wijlandstrade

is in maart 1813 ontslagen uit zijn ambt en verbannen

Bijzonderheden

Hij was hier pastoor in een zeer roerige tijd. Omdat hij de door de Fransen opgelegde eed niet wilde afleggen, vluchtte hij in februari 1798 naar Düsseldorf en keerde op 7 mei 1802 weer terug. In 1806 schonk de baron een preekstoel aan de kerk. Daarna kwam hij in botsing met het communaal bestuur van Wijlandstrade en koos hij partij in twisten binnen de dorpsgemeenschap. Om aan deze twisten een einde te maken, werd de pastoor uiteindelijk ontslagen, maar nadien bleef het nog jarenlang onrustig in het dorp.

¹ Ch. Klinkenbergh, Geasserrmenteerde en niet-geasserrmenteerde Beambten tijdens de Fransche Revolutie, De Maasgouw 15 september 1900, pagina 65 - 66. (segment =eed; FR.)

Man

Vrouw, ziwieg en klek! D'r is eindelik ins get te doon in Wiensrao.
(Hij wijst naar beneden)
Die luuj zitte dao neet veur nieks op inne knao,
Die komme veur ut gerech,
un vrouw oet g'n dorp wurt vandaag berech.

Vrouw

(Zij ontdekt de heks en ontsteekt in woede)
Meh, dat is die heks oet Wiensrao!
Alle mansluuj oet g'n dörp loupe dat vrouwmesi achternao.
Op d'r brandsitapel mit dat wief!
Dat is 'n heks! Die zit vol gevaor en gief!

De vrouw zoekt naast zich en grijpt een grote vaas, waarmee zij
vervaarlijk door de lucht zwaait.

Verteller

Hola! Hola! Hallo!
Gaat dat in Wijnandsrade zo?
Rustig aan daarboven! Rustig aan!
Anders laat ik u door de schutterrij in de boeien slaan.

Man

Maedje, maedje, rustig aa; sjaon mich noe neet op hol,
Mit durch-gedriënde luuj zit oos landj al mië dan vol.
V'r sjmiete toch neet mit vaaze,
doe lieks waal van de dwazel!
Ich weit get baeters, v'r sjmiete mit tomate op die heks,
dat ving ich geweldig; of vings doe dat get gekst?
(Hij zoekt even opzij en pakt een forse tomaat, die hij keurend in zijn
rechterhand weegt)

Vrouw

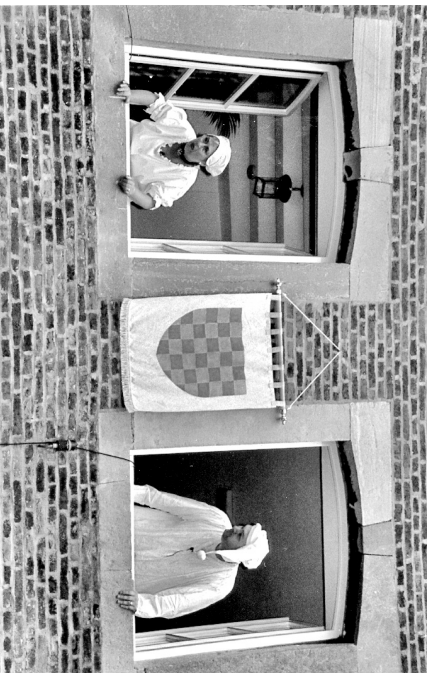
(Komt weer wat tot bedaren en zet de vaas terug op haar plaats)
Nae jong, ich ving neet dat vier dat motte doon.
Sorry, mèr ich geluef dat ich mich sjuus ein bieje hub laote gaon.
Dat mit die tomate, dat wiert ein groeëte zouwerie
en wae wit mis te ouch nog die prie;
dat wiert ein groeëte zjweinerie, dat is puime
en dan mó't d'r Jo Luite dat sjtraks nog op gaon ruime.

1855 - 1859
1859 - 1870
1870 - 1887

pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade
pastoor St. Remigiusparochie te Schimmert
pastoor H. Salviusparochie te Limbricht
overleden op 23 augustus 1887 te Limbricht, alwaar hij
te ruste werd gelegd op de plaatselijke begraaf-plaats
(het graf is nog intact).

Graf pastoor Rutten.

Platselijke inspraak.

De schout en de prelaat.

De aanklacht.

Johannes Andreas Lambrechts

- geboren 28 maart 1837 op Huize Danielsweert te Papehoven
 priester gewijd te Roermond in 1860
 priester van het Bisdom Roermond
 kapelaan H. Gregorius de Groteparochie te Brunssum
 kapelaan H. Laurentiusparochie te Voerendaal
 pastoor H. Stephanusparochie te Wijlandrade
 overleden 20 oktober 1892 in Wijlandrade, alwaar hij te ruste werd gelegd op de begraafplaats (grafmonument nog aanwezig)

- 1860 - 1869
 1869 - 1887
 1887 - 1892

Grafmonument pastoor Lambrechts.

Jan Adolph Beckers

- geboren 17 april 1844 te Vliengendaal, Bocholzt
 priester gewijd te Roermond op 25 maart 1871
 kapelaan H. Johannes de Doperparochie te Eygelshoven
 kapelaan H. Martinusparochie te Spekolzherheide
 kapelaan H. Johannes de Doperparochie te Mechelen
 kapelaan H. Petrus en Paulusparochie te Schaesberg
 pastoor H. Stephanusparochie te Wijlandrade
 overleden op 1 december 1905 te Wijlandrade, alwaar hij ook begraven werd (graf niet meer aanwezig)

- 1871 - 1874
 1874 - 1878
 1878 - 1886
 1886 - 1892
 1893 - 1905

De heks is de kleine binnenplaats opgerend en heeft zich op de tribune voor het podium 'onopvallend' tussen de toeschouwers genesteld. De schutterij marcheert intussen onder ritmisch tromgeroffel de kleine binnenplaats op, alwaar de commandant zijn troepen - op het podium aangekomen - naast de galg installeert en sommeert halt te houden, waarna hij hen in het gelid dirigeert. De verteller gaat aan de andere kant van de galg staan. De prelaat en de schout installeren zich pontificaal achter de massieve tafel, waarop een dik dossier ligt en enkele bierpullen klaar staan. Terwijl de prelaat zich een eerste pul bier inschenkt, ontdekt de schout de heks tussen het publiek. In paniek richt hij zich tot de commandant van de schutterij.

Schout

Nonedduji!

Wat heb ik dan nu!

Daar zit dat wief!

Daar zit die dief!

Zij was gevluht: Zij is terecht.

Grijp haar! Grijp haar! Zodat zij kan worden berecht.

Grijp die vrouw! Toe, grijp die heks!

Anders gebeurt er hier zo dadelijk nog iets geeks.

Prelaat

Pak haar maar! Toe, pak haar maar!

Een galg staat voor dat mens al klaar.

Heks

(Grijpt zich tegenstribbelend aan een mannelijke toeschouwer vast)

Mijnheer, mijnheer, toe red mij toch!

Gy syt so sterck! Nu kan het nog!

Help my, help my, tegen dit gespuis!

(Loopt naar de schout)

Ik weet seker: gy syt het die my erin hebt geluisd!

De twee schutters overmeesteren de heks en dirigeren haar het podium op, alwaar de beul zich 'over haar ontfermt' en haar - luid protesterend - op het verhoog installeert. Om haar te kalmeren boeit hij haar met de armen op de rug.

De rechtszaak

Verteller

(Tromgeroffel)

Boeren,burgers, buitenlui,

in naam van het recht, luistert naar mij:

Bijzonderheden

Zijn voornaam verwijst naar zijn geboorte op kerstmis (Noel = kerstmis in het Frans). In sommige bronnen staat de voornaam Natalis (= kerstmis in het Latijn). De pastorie had destijds het huisnummer Dorp nummer 25. Hij vierde alhier zijn 40-jarig priesterfeest op 19 april 1925 (hij was een klasgenoot van pastoor Arnolds, die toen ook jubileerde. Beiden staan vermeld in het Limburgsch Dagblad van 22 april 1925). Hij richtte in 1912 in Wijnandsrade de Boerenleenbank op. In Wijnandsrade is in 1981 een straat naar hem genoemd.

Godefridus Josephus Hubertus Peerboom

geboren 11 juni 1883 te Bemelen

priester van het Bisdom Roermond

priester gewijd 27 maart 1909 te Roermond

1909 - 1917

kapelaan

H.Martinusparochie

te Geulle

1917 - 1932

kapelaan St. Remigius

parochie te Schimmert

1932 - 1943

pastoor

H.Stephannusparochie te

Wijnandsrade

overleden 19 november

1943 te Wijnandsrade

begraven op 24 november

1943 te Bemelen

Bijzonderheden

Tijdens het laatste jaar van zijn pastoraat was hij langdurig ziek. In deze periode vond de ontplofing van een tijdbom plaats, die de St. Stephanuskerk en de toren in een ruïne veranderden.

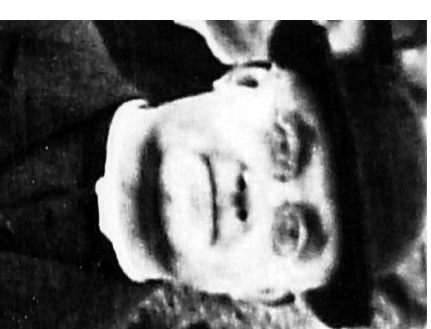
Tot slot

Mocht iemand aanvullingen of correcties willen aangeven, dan ziet de schrijver deze die met belangstelling tegemoet. Ofschoon tegenwoordig via internet veel gegevens beschikbaar komen, waarvoor men vroeger een archief moest doorspitten, kan niet worden voorkomen dat de juistheid voortdurend gecheckt moet worden.

Uiteraard zijn er over deze pastoors veel meer gegevens in het archief van de Vrienden te vinden, maar dat zou buiten het bestek van deze bijdrage vallen.

Deel 3 van dit artikel volgt in bulletin nummer 37.

Jack Jetten

Pastoor Peerboom (uit het archief van de Heemkunde vereniging).

Uit de oude doos

23. De school van Wijnandsrade in 1910

Groepsfoto uit 1910 van de lagere school van Wijnandsrade, die toentertijd in het voormalige gemeentehuis was gevestigd (aan de tegenwoordige Oudenboschstraat).

1. Paul Curfs
2. Eduard Brandt
3. Zef Bruls
4. Willem Bex
5. Sjang Jacobs
6. Pierre Jongen
7. Willem Bruls
8. Jos Dewez
9. Felix Erens
10. Ruud Habets
11. Mathieu Erens
12. Guss Jongen
13. Jan Heugen
14. Guss Erens
15. Piet Bruls
16. Juffr. Sassen
17. Iles Helligers
18. Marle Heugen
19. Flen Bex

20. Josephien Lemlijn
21. Paulina Brandt
22. Maria Helligers
23. Anna Knarren (Latten)
24. Meester Baggen
25. Anna Bemelmans
26. Leonie Curfs
27. Maria Bemelmans
28. Ilesbeth Bemelmans
29. Tonia Erens
30. Anna Helligers
31. Rosalie Lemlijn
32. Flen Curfs
33. Wim Austen.
34. Zef Bemelmans
35. Harry Erens
36. Albert Janssen
37. Jacob Heugen
38. Jan Curfs

De heks van Rao.

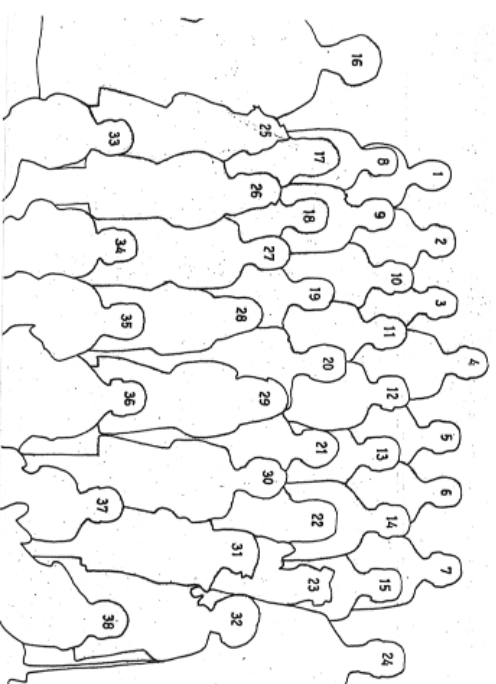

'Op weg naar het gerecht'.

De rechtzaak.

(uit: Het archief van de Heemkundevereniging).

nenkomst niet even stil te staan bij het zesde huis rechts. Hoewel een bloedhond met vier puppies vanaf een dek boven de garage versteend toekijken, is er toch alle tijd om te noteren dat in dit gelige huis een 'doctor in philosophy in allied health services' praktisch houdt.

Bij de rotonde met zijn metalen vlam of vogel richting watertoren en dan links aanhouden om via Arensgehoout naar Hulsberg te komen. Voorbij verleidelijke bushaltes blijf ik op de Diepstraat, die uitkomt op de weg van Hulsberg naar de autobaan Heerlen - Maastricht. Gefaseerd oversteken naar de ventweg die langs fraaie bungalows leidt naar de afslag richting Wijandstraße.

Eindelijk kunnen de trappers of in horizontale stand of gaan ze over in de zevende versnelling, zo glijdt het fietspad richting het kasteel van Wijandstraße. Daar recht tegenover ligt het rood gebeitste houten smulhuisje van 'FFF' dat ook nu niet te passeren valt. Na de goudgele ravitaillering van 'Frankie's Fast Food' rechtsaf om voorbij de St. Stefanusschool meteen via de Swienderkerkweg door te steken naar de zuidflank van Swier. Linksaf brengt de Molenweg je lans alle huizen van dit dromerige dorp. Bij brasserie Oud-Brommelen opnieuw linksaf richting Nuth.

Precies daar waar de landweg tegen de autoweg opschurkt, duik ik rechtsaf het viaduct in. Laat je niks wijsmaken door het bordje doodlopende weg noch door de inderdaad afschrikwekkende spoorwegovergang.

Laar.

Want dan mis je toch het verrassende slot van dit zesentwintig kilometer tellende fietsavontuur. Sta eerst even stil bij het gietijzeren veldkruis met de slimme zin: 'ich wos dat's-te kaoms'. Om vervolgens achter Jezus rug het smalle asfaltpad af te fietsen. Leg je hand op de reling van het bruggetje over een rustig vliedende beek met op haar oevers berkenkluw zo hoog dat je eronder zou kunnen wonen. Knik ook even naar een stelletje lome lummele van koeien in de schaduw van een veerde boerderij. En na een chicane in het (brom)fietspad komt kasteel Hoensbroek terug in beeld. Pas aan het einde van deze paradijselijke strook van stille rust staat de naam: 'Laervoetpad'.

Toegegeven voor een beetje wandelaar valt mijn 'doortrapte' fietstocht ook best te lopen.

Hans Toonen
(juli 2003)

Kastelen in Zuid-Limburg in hernieuwde glans

In Zuid-Limburg heeft elke stad of dorp wel een of meerdere kastelen, burchten of adellijke huizen; als getuigenissen van een trots en vaak ook woelig verleden.

Al deze kastelen, buitensplaatsen, burchten en ruïnes zijn recent bijeengebracht in een rijk geïllustreerd boekwerk van de hand van de dichter en beeldend kunstenaar Lou Heynens. De auteur is kenner van en publicist over adel en kastelen. Hij inventariseerde in deze kleurrijke publicatie de adellijke onderkoms in Zuid-Limburg. De auteur, die zelf geruime tijd op kasteel Wittem en kasteel Neubourg (in Gulpen) woonde, sprak met de huidige bewoners van al die kastelen en besteedde vele uren aan studie in archieven en andere bronnen. Het resultaat van zijn onderzoek is een gedegen naslagwerk geworden; met een compleet overzicht van maar liefst negentig monumentale panden. Naast de historie en geschiedenis van al deze kastelen, buitensplaatsen en markante ruïnes is van de besproken gebouwen een recente foto in kleur opgenomen. In alfabetische volgorde beschrijft Heynens de kastelen en buitenhuizen vanuit de invalshoeken: bewoners, architectuur, bouwgeschiedenis, historische betekenis, economische factoren en landschappelijke dimensie.

Lou Heynens, *Kastelen in Zuid-Limburg in hernieuwde glans*, Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, ISBN 90.5730.383.3, verkoopprijs € 39,50.

John Bröcheler ('Levenslang zingen')

De boekenweek van volgend jaar staat in het teken van 'schrijvers en muziek'. Bij gelegenheid daarvan zal een boelend en fraai vormgegeven boekwerk verschijnen over John Bröcheler, wereldberoemd operazanger van Limburgse bodem. John Bröcheler werd op 21 februari 1945 in Vaals geboren, als zoon van kleermaker Rud Bröcheler. Zijn eerste zangervaring deed hij op bij het Vaalser Mannenkoor Cecilia 1836, waarvan ook zijn vader lid was. Al snel werd hij er een van de betere baritons en werd hij ontdekt door Leo Ketelaars (beroepsbariton en befaamd zangdocent), die het veelbelovende talent meenam naar het Conservatorium in Maastricht, alwaar het fundament werd gelegd van John's internationale zangcarrière.

Het boek 'John Bröcheler (levenslang zingen)' is van de hand van Hans Toonen, die het leven van Bröcheler schetst aan de hand van een aantal thema's, die zijn geplukt uit de opera: zoals passie, vriendschap, jalousie, bewondering, volharing en verleiding. Hans Toonen heeft een journalistieke achtergrond. In 2003 publiceerde hij het levensverhaal van Nederlands eerste Hollywood-ster (Hein van der Niet, alias Frits van Dongen, alias Philipp Dorn). Hans Toonen woont in Wijandstraße en is redactiefid van ons bulletin.

Hans Toonen, *John Bröcheler ('Levenslang zingen')*, stichting biografie John Bröcheler, verkoopprijs € 72,50.

Wiel Oehlen

Een 'doortrapte' fietstrocht

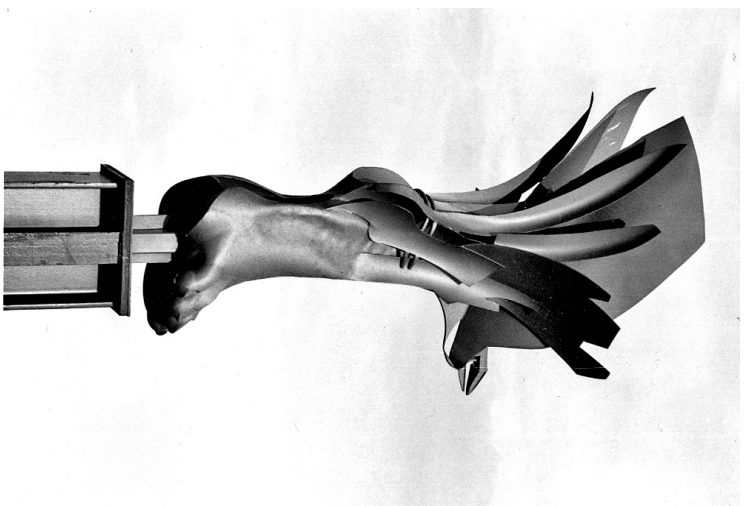
Ook al kent deze fietstrocht een Middelieuws begin en einde, toch voert hij langs gevelgelde voeten, zware speklagen, goudgele friefes en lome lummels van koeien.

Wie de neus ophaalt over de lengte van deze zelfbedachte fietstrocht mag best weten dat ik niet wegliep met fietsen. Zeker niet in dit landschap waar elke heuvel folterend werkt, althans op mijn kuit, van jongs af aan gewend aan het vlakke delta tussen Niers en Maas in Noord-Limburg.

Toch kies ik vanaf de lieflijke parkeerplek van kasteel Hoensbroek voor een gewaagde afslag naar het Gouverneur Baron van Hövellplein. Deze scherpe bocht gaat vrijwel meteen over in de Schuurkeikenweg, vierhonderd meter lang vals stijgend langs de Lucasklinieken. In de afdaling ligt café-restaurant Berglust, helaas gesloten.

Enmaal over de linke kruising en tussen twee kiplekkere reclameborden van vers-boerderij Naanhof door, draaien de pedalen zich warm voor een bedremmelde klim richting Vaesrade. Vlak voor de kerk even van de fiets om ademloos te genieten van hangende weiden, opgetoefd met hoogstam fruitbomen. Links van de kerk voert de weg naar een T-splitting waar Moto JMD Parts met buitgeschuivende motoren staat te pronken.

Linksaf langs een manege en voorbij transportbedrijf Steelrad buigt ook het fietspad richting Nuth. Midden in het verkeershart waar trein en auto hun weg vervolgen, torenen drie zuilen. Twee ervan zijn nog niet belast met kunst. De derde draagt al vanaf 8 oktober 1993 de 'Gevelgelde Voet', kunstig gepedicureerd door Jos Hermans. Vooral lettend op optrekende en/of afremmende auto's en trucks, gewend aan de op- en afritten van de autosnelweg, trap ik het viaduct over; om via de Daelderweg een weg te zoeken richting Nierhoven. Daarvoor moet je de drukke Daelderweg vol Macro-bezoekers oversteken richting Kamp, een smal straatje met moestuinen en een veldkruis als voorbodes van een pastoraal landschap. Na een bocht naar links en voorbij een schaduwrijke holle weg buigt de wereld naar rechts om op te houden bij Nierhoven. Ook al staat de kilometerreeller pas op vijf, toch lijkt kasteel Hoensbroek een mijlver achtergelaten startpunt. Komt ook, omdat Nierhoven met zijn visvijvers en picknicktafels vol verleiding zit om de fiets aan de wilgen te hangen. Manmoedig trap ik de Bergerverbindingsweg op en laat daarmee Grijzegrubben rechts liggen. Bij een lommerrijke driesprong, waar een verse herinnering opbor-

'De gevelgelde voet'.

relt aan een wandeling met mijn collegae inclusief champagne en beetzachte matjes, hou ik rechts aan. Alleen zo kom je langs een vakwerkoerderij, waar het asfalt verzandt in een karrenspoor dat op de landkaart als de Driessenweg staat omschreven. Bij de T-splitting naar rechts; om je in Terstraten ongenereerd te ver-gapen aan afwisselend witgekalkte en in gele speklagen verburgerlijke boerderijen. Buiten Terstraten eindigt deze verborgen schoonheid in de Maastrichterweg, waar je linksaf de Beekerweg opfiets.

Terstraten.

Het alsmaar klimmende boerenland ligt die middag onder wolken die je bijna van de hemel kunt plukken. Helaas hangen hoogspanningskabels in de weg. Bovendien is alle aandacht gewenst voor een ANWB-bord dat mij uitdaagt richting Groot Genhout, waar ik me een weg pers tussen rood gespanne boerenhuizen. Rechtsaf bij weer een veldkruis slingert de weg nog steeds door Groot Genhout. Bij een vorksplitting kies ik de Hubertusstraat en houd mijn blik gericht op de kerk; bij dit soort verzoeken altijd een vroom en veilig baken. Na de innamen van Groot Genhout ligt links de weg open naar eenzelfde victorie in Klein Genhout, waar knooppunt 22 van het fietstroutenetwerk Zuid-Limburg een extra houvast biedt voor wie andere richtingen verkiest. Zelf kies ik voor de richting Schimmert - Valkenburg - Ulestraten. Want in de verte piekt een molen. En waar ooit de wieken op de wind zijn gekruidd, moet ook een getapte herberg liggen. Goed gegokt, café-restaurant Aan de Meule biedt alles wat een eenzame fietser weer op de doorgepraalde benen helpt. Voor wie toch liever doorfiets, heb ik genoteerd dat de St. Hubertusmolen een zogeheten standerdmolen is uit 1802 met wieken met een atgepaste lengte van 25,2 meter.

Vanaf de molen is het geen kunst om via Oensel de weg naar Schimmert te vinden. Je hoeft slechts de watertoren in het zicht te houden. Vergeet bij bin-

Ontdek Nuth (wandelkaart gemeente Nuth)

'De Route van de Reus'; 'de Zevenmijlslaarzenroute'; 'de Gröbberoute'; 'de Kroedwosjouroute'; 'de Droepnaarsroute'; 'de Dwergroute'; 'de Schepenroute'; 'de Kollebloomroute' en 'de Route van de Vliegende Bok'. Het zijn de prikkelende namen van een negental nieuw uitgestippelde wandelingen, die wethouder Leon Pansters van de gemeente Nuth in de loop van de maand juli 2005 feestelijk presenteerde.

De wandelroutes zijn samengebracht op een kleurrijke wandelkaart, die onder de titel 'Ontdek Nuth' (gratis) aan alle inwoners is verstrekt en die voortaan daarnaast een steentje moet bijdragen aan het 'toeristisch op de kaart zetten' van de gemeente Nuth. De wandelroutes danken hun namen aan gebeurtenissen en bezienswaardigheden, die de wandelaar op zijn tocht tegenkomt en zelf kan ontdekken.

Steerimpresie nabij de blauwe steen.

Twee routes voeren door Wijnandsrade:

- 'de Dwergroute' (lengte 6 kilometer) ontleent haar naam aan de legende over het dwergje van de Blauwe Steen;
 - 'de Schepenroute' (lengte 4,5 kilometer) verwijst naar het feit dat de Schepenbank ten tijde van de bokkenrijders in het Panhuys vergaderde.
- Beide routes starten nabij de plaatselijke visvijvers en zijn gemarkeerd met paaltjes.

De wandelkaart 'Ontdek Nuth' is een uitgave van de gemeente Nuth en kwam onder meer tot stand in overleg met plaatselijke wandelverenigingen, vrijwilligers en onze heemkundevereniging.

Op zaterdag 20 en zondag 21 augustus vond de drieëndertigste editie van het Cultuur- en Folklorefestival van Wijnandsrade plaats. Het programma stond in het teken van het thema 'Kasteel Wijnandsrade terug in de tijd'.

Tijdens het festival verzorgde toneelvereniging Kunst na Arbeid vijf opvoeringen van het spektakelstuk 'De heks van Rao'.

'n Verhaal dat zich in Wiensrao zou hubbe kinne aafgespeeld.

Acteurs

Heks

Verteller

Prelaat

Schout

Zoon van de schout

Kasteelbewoners

Met medewerking van

Toneelvereniging Kunst na Arbeid Nuth

Schutterij St. Martinus Vaesrade

Diverse figuranten uit Wijnandsrade en Nuth

Intro

Op de kleine binnenplaats van het kasteel van Wijnandsrade is een podium geïnstalleerd, waarop een verhoog (een 'dirigentenblok' met een hekje), een massieve tafel met twee statige zetels en een galg staan en een brandstapel in gereedheid is gebracht. Het podium ligt er verder verlaten bij. Op de achtergrond klinkt stemmige, middeleeuwse muziek.

Terwijl op de kleine binnenplaats de rust nog overheerst, is het buiten de muren van het kasteel een drukte van belang. Aan de overkant van de dorpsvijver is op de binnenplaats van de boerenhoeve 'het Panhuys' een vrouw (de heks) aan een schandpaal vastgeklonken. Middeleeuws voetvolk beschimpt haar met de vreselijkste verwensingen en beschuldigungen. Een gemaskerde beul (geassisteerd door twee potige schutters) maakt de heks los en commandeert de hevig tegenstribbelden vrouw een gereedstaande open wagen op, alwaar hij haar aan een gereedstaande paal vastbindt. Vanaf de binnenplaats van het Panhuys zet het bonte gezelschap zich in beweging. Twee trommelars voeren de stoet aan, gevolgd door de schutterij van Vaesrade (inclusief een markereenster); waarachter een paard de open wagen voorttrekt. Midden op de wagen staat de heks, die - met haar polsen achter de rug - aan de paal is vastgebonden.

Grafmonument familie Portz

Wijnandstrade mag zich gelukkig prijzen met een van de mooiste dorpskernen van Nederland; gekenmerkt door een harmonious samenspel van een monumentaal kasteel, een idyllisch kerkje en een dromerige vijverparadijs. Het oude kerkhof rondom de St. Stephanuskerk maakt daar een onverbrekelijk onderdeel van uit en dat moet ook zo blijven.

Het ging mij daarom al een tijdlang aan het hart dat het grafmonument van de familie Portz (een van de mooiste zerken van het oude kerkhof) er zo verwaarloosd en verloren bij lag. De aanblik van de achterover gevallen grafsteen deed mij pijn aan het hart.

Bij de naam Portz denk ik onwillekeurig terug aan mijn jeugd in Swier. Ik herinner mij dan bijvoorbeeld Harrie - 'de huisslachter' - die een keer per jaar bij ons een varken kwam slachten en inpakelen. Dat gebeurde 'vaste prik' in de slachtaand, die op 21 november - de feestdag van St. Catharina - begon. Een oud gezegde verwijst nog naar de slachtaand: 'Mit Katrien doon ze de verkes pien'.

De familie Portz woonde in Swier. Antje deed er het huishouden en haar broers Frans en Jozef werkten op de boerderij. Zij stonden bekend als hard werkende en secure boeren, die prachtig ronde graanmijten konden bouwen. De naam Portz is voor mij ook onverbrekelijk verbonden aan de herinneringen van mijn moeder aan de zware en armoedige oorlogsjaren, toen bijna alles 'op de bon was'. Zij ruilde toentertijd onze koffiebinnen in voor de textielbinnen van de familie Portz; om ons als kinderen neefjes in de kleren te kunnen blijven steken.

Voor mij waren het redenen temeer om mij (extra) sterk te maken voor het herstel en behoud van het familiegraf van Portz. Zeker toen ik van het kerkbestuur vernam dat uit een afstemming met de nazaten van de familie was gebleken, dat zij niet meer geïnteresseerd waren in de restauratie en dat zij voornemens waren het grafmonument te laten ruimen. Naar aanleiding daarvan heb ik in overleg met het bestuur van de heemkundevereniging en het kerkbestuur én met de hulp van Hub Gerrards, Emiel Marell en Zef Meessen de restauratie zelf ter hand genomen.

Na intensieve voorbereidingen is de klus op zaterdag 17 september jl. geklaard en is dit fraaie grafmonument in ere hersteld; zodat het oude kerkhof weer een onverbrekelijk onderdeel uitmaakt van de mooie dorpskern van Wijnandstrade.

Math Marell

Het gerestaureerde grafmonument van de familie Portz.

Haar lange, blonde haren zijn in een knoetje samengebonden. Voor haar staan de verteller, de prelaat en de schout en achter haar de beul. Achter de open wagen loopt joelend voervolk. Onder het luide en ritmische tromgeroffel van de twee trommelars maakt de schutterij in stramme pas een rondje door de dorpskom van Wijnandstrade; vanaf het Panhuys, langs de dorpsvijver, de St. Stephanuskerk, richting de ingang van het kasteel; op enige afstand gevolgd door het paard met wagen en het voervolk. Tijdens 'deze optocht' richten de schout en de verteller zich luid roepend tot het publiek, dat zij passeren.

Schout

Volg ons maar!

Volg ons maar!

Een galg staat voor deze heks al klaar!

Verteller

Komt dat horen! Komt dat zien!

En ben getuige van een doodvonnis, misschien!

De stoet komt voor de stenen loopbrug van het kasteel tot stilstand. Vanuit het raampje boven de poort klinkt luid trompetgeschal. De beul en de twee schutters klimmen op de open wagen en begeven zich naar de luid protesterende heks; met de bedoeling haar los te maken en haar naar het schavot op de kleine binnenplaats te begeleiden. Op het moment dat zij de heks hebben losgemaakt, rukkt deze zich los, springt van de wagen af en vlucht luid gilend over de stenen loopbrug de grote binnenplaats van het kasteel op. De twee schutters en de beul zetten (vruchteloos) de achtervolging in, gevolgd door de schout en de prelaat.

Schout

Mensen, mensen, help ons nou!

Grijp die vrouw!

Toe, grijp die vrouw!

(Bij de kassa)

Ik zei jullie nog:

Grijp haar toch! Toe, grijp haar toch!

Wat hebben jullie je in het hoofd gehaald?

Die heks heeft zelfs geen entree betaald!

Prelaat

Mensen, mensen, help ons nou!

Grijp die vrouw! Toe, grijp die vrouw!

Het is een heks. Het is een dief.

Toe mensen, help ons toch en vang dat wief!

Overmeestering van de heks.

Bijzonderheden

De bekende Limburgse literator van de Tachtigers, Frans Erens schreef in 1890 'De conferentie,' een schalkse weergave van een priesterkrans op de pastorie van Schaesberg. Een van de aldaar getypeerde personen is Jan Adolph Beckers, die toen kapelaan in Schaesberg was.

Maria Hubert Josephus Hubertus Julius Arnoldts

geboren op 10 februari 1858 in Sitrard
studeerde te Sitrard en Rolduc
priester gewijd op 21 maart 1885 te Roermond door
Mgr. J.A. Paredis
priester van het Bisdom Roermond
kapelaan H.H. Lambertus en Brigidaparochie te
Middelbaar
kapelaan H. Martinusparochie te Linne
kapelaan H. Martinusparochie te Gronsveld
1886 - 1890
1891 - 1905
1905 - 1911
1911 - 1916
1916 - 1923
1923 - 1928

met emeritaat te Heerlen, alwaar hij wegens ziekte in het sanatorium was opgenomen en op 26 juli 1928 is overleden

Bijzonderheden

In 1910 vertrokken de Duitse Jezuiten uit Wijnandsrade, waarmee de parochie weer geheel op eigen benen kwam te staan.

Noel Pijs

geboren 25 december 1859 te Schinnen
priester gewijd op 21 maart 1885 te Roermond door
Mgr. J.A. Paredis, priester van het Bisdom Roermond
kapelaan H. Martinusparochie te Vlodrop
1885 - 1888
1888 - 1891
1891 - 1897
1897 - 1902
1902 - 1905
1905 - 1908
1908 - 1911
1911 - 1932
1932 - 1936

kapelaan St. Remigiusparochie te Schimmert
kapelaan H. Eligiusparochie te Schinveld
kapelaan H. Gertrudisparochie te St. Geertruid
kapelaan H. Martinusparochie te Stein
kapelaan H. Christinaparochie te Eijsden
pastoor H. Pancratiusparochie te Mesch
pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade
met emeritaat te Schinnen, alwaar hij op 22 januari 1936 is overleden

Komt dat horen, komt dat zien,

Ook al kunt u hier niet zo goed tegen, misschien.

Roept zo dadelijk maar hoera, foei of boe,

want hier volgt een proces, nog erger als dat van Dutroux.

Deze vrouw, door sommigen een heks genaamd,
wordt vandaag voor het gerecht gedaagd.

Haar aanklagers zijn: 'Prelaat van der Papen',

hij wil wel, maar mag niet met de vrouwtjes slapen.

Hij houdt van ganzenlever en een biertje op zijn tijd

en is - om zijn vriend de schout te behagen - tot alles bereid.
Excellentie, uw komst is ons een grote troost.

Prelaat

Ik zou zeggen: alvast proost!

Verteller

En naast hem staat de schout; vertegenwoordiger van de wereldlijke macht,
Vrouwenhaten is zijn grootste kracht.

Schout

Weg met dat vrouwengespuus!

Schiet op, ick ende wil naar huus!

Verteller

Deze twee heren zullen de aanklagers zijn

van deze vrouw casu quo heks, op dit schone plein.

Er zal hier recht worden gesproken op historische grond.

Wie iets te melden heeft: spreek nu of hou voorgoed uw mond.

En u, omstanders hier bijeen:

U bent met z'n allen de jury zo meteen.

U spreekt straks haar 't schuldig of onschuldig toe.

U kent dat wel: een publieksjury zoals bij Idols en Dutroux.

'Laten we beginnen,

zei de vos tegen de himnen'.

'Bij de heilige Kristoffel,

daar klinkt tromgeroffel'.

(Het geluid van een bazuin of trompetgeschal)

Ho, ho, u bent te ver; beste maat,

want pas op bladzijde vier, daar staat:

'Hooft bovenal

Daar klinkt bazuingeschal'.

Op deze bladzijde lees ik pas: 'nondepatat de kartroffel

Joannes Franciscus Princen

geboren op 20 augustus 1817 te Weert
priester gewijd te Roermond op 18 september 1841
priester van het Bisdóm Roermond
1841 - 1843 docent aan het Bisschoppelijk College te Venray
1844 - 1846 kapelaan H. Mathiasparochie te Posterholt
1846 - 1859 rector H. Rozakapel te Sibbe
1859 - 1881 pastoor H. Stephanusparochie Wijnandsrade
overleden 24 maart 1881 te Wijnandsrade (begraven
28 maart 1881)

Bijzonderheden

Vanaf 1872 was er een priesteropleiding van Duitse Jezuïeten op het kasteel en dit luidde een tijdperk van kerkelijke betrokkenheid in. Veel bisschoppen en priesters kwamen naar Wijnandsrade. Toen hij ziekelijk werd, hebben de paters Jezuïeten regelmatig in de plaatselijke parochie geassisteerd.

*Petrus Gerardus Peeters*²

geboren 23 mei 1829 te Tegelen priester gewijd op 8
maart 1856 te Roermond door Mgr. J.A. Paredis
priester van het Bisdóm Roermond
1856 - 1865 kapelaan H. Landricusparochie te Echt
1865 - 1881 kapelaan H. Antoniusparochie te Bierick
1881 - 1887 pastoor H. Stephanusparochie te
Wijnandsradeoverleden 21 september 1887 te
Wijnandsrade, alwaar hij te ruste werd gelegd op 24
september 1887 (graf niet meer aanwezig)

Bijzonderheden

In 1982 is er in Wijnandsrade een straatnaam naar hem genoemd Hij was auteur van diverse geschiedkundige werken. Op initiatief van plaatsgenoot Jos Linssen is onlangs op het oude kerkhof van Wijnandsrade een crucifix geplaatst, ter nagedachtenis aan pastoor Peeters (zie ook elders in dit bulletin).

Nlu klinkt er tromgeroffel!
Beste slagader, houd u aan 't script, geen weggemoffel,
laat komen dat tromgeroffel.
(Het geluid van een trom)

Prelaat

Ga uit de weeg,
gy helleveeg!

Verteller

U hoort het aan de taal van deze zwoeger.
Hij komt uit de Parkstad; u weet wel, het Heerlen van vroeger.

Prelaat

Maakt voort, maak voort, veroordeel dat kind.
Ik drink my alvast enen pint.

Verteller

Ho ho, zo snel gaat dat niet, o kerkelijke macht.
Luisteren we eerst naar de aanklacht.

Op de eerste verdieping van het kasteel wordt een raam luidruchtig open-
geslagen. Een slaperige man steekt zijn hoofd nieuwsgierig naar buiten.

Man

(Richt zich tot zijn vrouw, die nog onzichtbaar binnen zit)
Vrouw, kóm kieke! Hie op d'r haof!
Allez, kóm kieke! Of bis-te douf?
Ze hubbe e vrouwmesej gesinapt. En dat berechte ze noe.
En daonao geit ze in de fil; hie op d'r barbecue.

Een tweede raam slaat knallend open. Een vrouw steekt haar hoofd
naar buiten en kijkt verbaasd naar beneden.

Vrouw

(Richt zich tot haar man)
Wo komme die luji opins allemaol heer
en wae geit dao onger zoea te kiér.
't Liek hie waal ein gekkehoes,
dat volk huert hie gaaroet neet thoes!
Mos te ins kieke, wat die zich allenuj 'n sjeke kleier hubbe aangedaon.
Man, laot die luji nao Mesitrech - nao 't Preuvenemint - toegaon!
En wat make die sjutters dao onger 'n behej,
't liek hie waal kreeg op d'r plej.

¹ Jack Jetten, Petrus Gerardus Peeters, in: Wijnandsrade, de parel van Zuid-Limburg, Wijnandsrade, 2002, pag. 129-136. Dit artikel was eerder verschenen in Bulletin Wijnandsrade 15 (1994) en Echter Landj 59 (1997).

Johannes Mathias Pluijmakers

geboren 1760 te Kunrade (Voerendaal)
priester van het Bisdóm Luik
priester gewijd te Luik
kapelaan te Heerlen
kapelaan te Meerssen
?
pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade
met emeritaat
overleden 1835 te Arensghenout (Hulsberg)

Bijzonderheden

Hij werd benoemd op 20 juni 1813 en werd geïnstalleerd door commissaris Partouns. Aanvankelijk verbleef hij op het kasteel, maar in november 1813 betrok hij de nieuw-gebouwde pastorie (thans de Oude Pastorij).

Petrus Martinus (Pierre Martin) Beljens

geboren op 18 augustus 1801 te Roermond
priester gewijd op 5 augustus 1825 te Luik
priester van het Bisdóm Luik, later Bisdóm Roermond
kapelaan H. Dionysiusparochie te Schinnen
pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade
pastoor St. Bavoparochie te Nuth
met emeritaat
overleden op 7 januari 1881 te Sittard

Joannes Franciscus Hoelen

geboren op 2 februari 1813 te Lummel (België)
priester gewijd te Luik op 10 maart 1838 door Mgr.
C.A.B. van Bommel
priester van het Bisdóm Luik, daarna van het Bisdóm
Roermond
kapelaan H. Petrusparochie te Sittard
pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade
pastoor H. Petrus Bandenparochie te Heer
overleden te Heer op 28 juni 1885

Johannes Franciscus Hubertus Rutten

geboren op 30 december 1814 te Roermond
priester gewijd op 16 augustus 1840 te Luik
priester van het Bisdóm Luik, daarna van het Bisdóm
Roermond
regent aan het Bisschoppelijk College te Weert
H. Lambertus Neeritter

1840 - 1841
1841 - 1855

Man

(Kijkt zoekend achter zich, loopt even naar binnen en komt terug met een handvol hard gekookte eieren)
Wits te wat, ich höb get baeters in de kop:
v'r goesje get rotte eier d'r op.

Vrouw

Dat gieëf nog mieë rotsooi in de boet,
sitraks glietst de fanfaar nog d'r uëver oet.

Man

Wits te wat, ich gaon die eier 't publiek in simiete,
dan waore ze hie mer neet mótte kómme kleke.
(Maakt dreigend een werpend gebaar)

Vrouw

Menneke, menneke, ich s'loog sius op hol,
mèr doe has noe hiëlemaol de kolder in diene bol.
Doe bès nog groeëter begai es die dao onger zitte.
Man, gank nao binne en gank dao get pitte!

Verteller

Beste vrouw, u hebt gelijk, ga daar vandaan.
Het spel moet hier verder gaan.
Wij hebben nog maar nauwelijks een kwartier,
dan speelt de fanfare alweer hier.

Het middeleeuwse echtpaar trekt zich mopperend terug.

Verteller

Beu! Maak die vrouw los van haar touwen;
zodat zij de aanklacht kan aanhoren en aanschouwen.
Ik geef het woord nu aan de prelat en de schout.
Heren, vertelt u ons: wat deed deze vrouw zo al fout?

De aanklacht

Schout

Dit akelige wief
staat van de leugens stief.
Mienen zoon, die ons zere heeft behaagd
heeft die heks ten huwelijk gevraagd.

De pastoors van Wijnandrade

De parochiale bedienaars van de St. Stephanusparochie, deel 2

In de Bulletin Wijnandrade nummer 2 (1982) pagina 25, nummer 3 (1983) pagina 51 - 52 en nummer 7 (1985) pagina 164 - 166 heb ik lijsten met pastorale bedienaren van de parochie van Wijnandrade geplaatst. Op verzoek van enkele leden heb ik een geactualiseerde lijst samengesteld, waarin alle nieuwe feiten zijn opgenomen.

Deel 1 van dat overzicht werd opgenomen in het vorige bulletin (nummer 35), deel 2 volgt hierna en deel 3 zal worden gepubliceerd in de zomereditie van 2006 (bulletin nummer 37).

Bronnen

Behalve de genoemde pagina's in het Bulletin Wijnandrade, zijn de volgende bronnen van belang:

- J.S.A. Delahaye, Inventaris van het Archief van de Gemeente Wijnandrade, Maastricht, 1943;
- Jan G.C. Simonis, Zielzorgers in het Bisdom Roermond 1840 - 2000, Sittard, 2001;
- Pastoor P.G. Peeters, Korte schets der geschiedenis van de Valkenburgsche Heerlijkheid Wijnandrade, PSHAL, tomé XXIII (1886), pagina 361 - 440;
- onderzoek van pastoor J.E.M. Zinken in het bisdomarchief van Luik;
- aantekeningen van schrijver dezes, gemaakt tijdens archiefonderzoek.

De lijst

De personen van wie zeker is, dat zij pastoor van de parochie van St. Stephanus in Wijnandrade zijn geweest, zijn hierna vet onderstreept.

De vervangers, deservitoren, administratoren en assistenten zijn wel vermeld, maar niet onderstreept.

Willem Vreën

geboren in 1725 of 1726

1750 - 1751 deservitor H. Stephanusparochie te Wijnandrade

1752 - 1799 pastoor van de H. Gerlachusparochie te Houthem

overleden op 11 maart 1799 te Houthem

Bijzonderheden

De waarneming vond plaats vanaf het overlijden van pastoor Heijnen op 11 oktober 1750 tot 12 mei 1751.

Verteller

Als minachtend teken

zal deze vrouw nu haar tong uit steken.

(De heks maakt met haar vingers een lange neus)

Stop vrouwe, u lijkt wel een hardlooster:

U bent twee bladzijden te ver.

Want daar staat pas: ohé en o heus.

Zij trekt nu een lange neus.

Maar hier staat pas geschreven: zij trekt een gekke snuit

en steekt haar tong uit.

(De heks steekt haar tong uit in de richting de schout en de prelaat)

(Er klinkt luid hondengeblaf)

Schout

Wie sluipt daar in het geniep in 't rond?

Prelaat

Waarlijk, dat is de heks haren duvelsen hond.

Verteller

Welnee! Het is slechts ingeblikt geblaf en gegrom,

want zij hadden vroeger nog geen cd-rom.

Als dit geluid vandaag de dag zou moeten kloppen,

dan hadden wij een echte hond nu onder zijn dinget moeten schoppen.

Maar tegenwoordig gaat een geluidzman gewoon naar de knoppen.

Prelaat

Zeg my terstond:

Waar zit toch dien hond?

Verteller

Toe, gaat u gewoon verder,

het is maar een Duitse herder.

U hoeft geen angst te hebben op den duur,

want hij zit gewoon bij Harrie daar, in de apparatuur.

Maar tut niet zo lang over die herder,

dit stuk moet verder.

Wil iemand haar nog iets vertellen

of echt belangrijke vragen stellen?

Liza en het kasteel

Nena Kremers

Hé, waar ben ik, zegt Liza Hardop. Alles is hier donker. Ze vindt het best wel eng. Dan herinnert ze zich alles weer: De tijdmaschine, haar buurman en verder komt ze niet, ze hoort voetstappen, ze hoort voetstappen op de trap. Snel kruipt ze onder de tafel. Maar ze weet nog steeds niet waar ze is. Dan ziet ze een man in de deuropening, hij gaat aan zijn bureau zitten. Maar Liza zit onder de tafel. De meneer schommelt met z'n benen. Liza moet uitkijken dat ze niet geraakt wordt. Ze ziet de man schrijven met een veer. Ze kijkt eens rond in de kamer. Het ziet er uit alsof ze honderden jaren terug is. De man staat weer op en mompelt wat in zichzelf en loopt weer naar onder. Liza komt onder de tafel vandaan en kijkt nog eens rond.

Hé, de brief die de man had geschreven, lag er nog. Snel kijkt ze in de brief.

Beste kasteelheer Windrozen

Hoe gaat het met uw kasteel

Ik kom binnenkort nog eens

langs. Over een tijdje is er weer

feest op het kasteel in de ridderzaal

Ik nodig u uit om ook te komen

Kasteelheer Wijnandstrate

WAUW! Ze is in het kasteel van Wijnandstrate en ze woont in Wijnandstrate. Het kasteel ligt tegenover haar school en nu is ze er in de tijd van vroeger. Van dit kasteel wil ze wel meer weten. Ze kijkt naar buiten en ziet ridders met paarden. Een man wordt op zijn paard getakeld want hij heeft een harnas aan. Liza kijkt vol bewondering toe. Dan loopt ze naar onder. De trap kraakt onder haar voeten. Dan ziet ze een deur. Ze duwt hem voorzichtig open

Het was er leeg! Ze ging op de vensterbank zitten, best wel grappig eigenlijk, hier was die gemaakt om op te zitten, thuis was dat niet zo. Ze kijkt weer naar buiten en merkt dat ze heel hoog zit. Dan gaat ze de kamer weer uit. Op de deur ziet ze een bordje met RIDDERZAAL erop.

Hé, dat feest werd ook in de ridderzaal gehouden, dat had ze in de brief gelezen. Ze wil de hoek omlopen maar daar staat iemand, hij kijkt haar aan. Liza gaat snel een andere deur in. Daar ziet ze allemaal kleren hangen. Dan bedenkt ze dat ze zo langs de boze meneer kan komen. Snel trekt ze een zwart jasje aan en maakt de deur open. De man staat nog steeds op de wacht. Liza loopt de deur uit en loopt langs de meneer, gelukkig heeft hij niks in de gaten. Ze loopt een stukje door. Even later ziet ze een bordje met w.c. hangen. Hoe zou de w.c. van hen er uitzien? Ze loopt naar binnen en ziet daar een soort kist tegen een muur. Er ligt een deksel op. Liza tilt hem op en ze ziet een groot gat. Bah, hier gaat ze nooit

Het kruisverhoor

Schout

Hebt gy hem met kruiden vermoord?

Heks

Maar nee, man! Gy syt gestoord.

Schout

Welaan, welaan,

Dan heeft sy het met een mes gedaan.

Schout en prelaat

Schuldig!

Prelaat

Ik ga u nu ene vraag stellen.

Als gy 't weet kunt gy 't navertellen.

Verteller

Die ondervraagtechniek kenden ze nog niet toen, maar de prelaat gaat het nu in 'multiple-choice' doen.

Prelaat

Heks luister! Wie is er hier lang geleden op aarde geweest:

De vader, de zoon of de heilige geest?

Heks

Amen.

Prelaat en schout

Schuldig!

Schout

Heks, vertel mij: hoe oud is deze motte hier?

Van twaalfhonderd, vyftienhonderd of tweeduzendenvier?

Heks

Deze vraag stelt gy enkel en alleen in verband met het Cultuur en Folklore Festival.

Mijn antwoord interesseert u echt geen bal.

Deze motte is zo oud als de man, die hier de rondleidingen verzorgt, maar verzinnen kan.

Een geestige moord

Thomas Bonekamp

Het is het jaar driehonderdvierentwintig. Het leger van de Romein Verius is in aantocht. Ze gaan het Germaanse dorp Werheraad aanvallen. Het dorp wordt bestuurd door Geriförn. Hij heeft de Romeinen in de regio het leven zuur gemaakt, daarom heeft hij zich in het goed beschutte dorp Werheraad teruggetrokken. Werheraad is totnogtoe nog niet door de Romeinen gewonnen. Maar nu is Verius bezig de omgeving uit te kammen. Geriförn is de verdediging aan het klaarmaken. Tot er onverwacht het leger van Verius het dorp binnenvalt. In het dorp breekt paniek uit. Iedereen rent naar het veld, waar Geriförn aan het trainen is.

Geriförn riep zijn mannen bijeen en viel terug aan. Er brak een hevige slag los, door Geriförns terugaanval stond zijn leger voor, maar toen kwam Verius met de rest van zijn leger van achteren aanvallen. Geriförn reageerde snel en sloeg Verius van zijn paard. Net toen Geriförn de genadeslag wou geven raakte een gemiste pijl hem, hij viel van zijn paard en Verius stak zijn zwaard in Geriförns borst en zei: Ik zal me op uw nakomelingen wreken. Na die woorden stierf Geriförn.

Zevenhonderd jaar na de dood van Geriförn werd er een motteheuvel op Geriförns graf gebouwd. Op de motte werd een toren gebouwd, daar ging Heer Rhode met zijn vrouw wonen. De vrouw van Heer Rhode, Hilde van Ghele, was een nakomeling van Verius. In 1027 was het een hete zomer, de zon scheen volop en iedereen had het warm. Opeens werd alles zwart en het donderde. Iedereen dacht dat de duivel kwam, dus vluchtten ze de kerk in. Alleen een kleuter van vijf jaar werd achtergelaten. Hij zag een bliksemflits de voet van de motte raken en hij zag een geest uit de motte komen en de toren ingaan. Daarna viel het kind dood neer en een bok rende langs. Toen het licht werd en de mensen uit de kerk kwamen zagen ze de kleuter dood liggen met bokkensporen eraan. De mensen constateerden dat dit het werk van de duivel moest zijn geweest.

Een paar weken was het rustig. Er was regen gevallen (een hele opluchting voor de boeren) en het werd een donkere nacht. Geriförns geest ging de toren in daar zat de Heer, zijn vrouw was al naar bed. Geriförn gooide een kandelaar naar het hoofd van de Heer. De Heer gaf de bediende de schuld en de bediende werd opgehangen en de Heer ging naar bed.

Dit soort dingen gebeurden vaker, maar toen zijn vrouw in de buurt was, er

Prelaat en schout

Schuldig!

Prelaat

De rook uit haar schoorsteen is soms groen, geel of rood. Haar buren ergeren sich daaraan al jaren dood.

Sy brouwt in haar huisje vreemde gerechten en dranken. De hele buurt klaagt al tijden over ondraagycke stanken.

Prelaat en schout

Schuldig!

Schout

Zy zit hele nachten naar de sterren te kyken, dat wicht, in stede dat zy dan gewoon braaf te pitten ligt.

Prelaat en schout

Schuldig!

Prelaat

Zy leest boeken en oude geschriften, toe nou. Dat is toch een schande voor ene vrouw.

Prelaat en schout

Schuldig!

Schout

En darby komt dat gy gene vent, maar gewoon maar een vrouwmens bent.

Prelaat en schout

Schuldig!

Verteller

Nou, beste meid, ik geloof dat gij voor de ratten zijt.

Laten we maar eens stevig voor u duimen, anders wordt het straks echt nog puimen.

Prelaat

Dat zie ik wel zitten.

Geef my maar ene Wyckse Witte.

Echt

Op zaterdag 12 juni 2004 bracht 'Echter Landj', de heemkundevereniging van Echt, een bezoek aan ons dorp. Wij mochten die dag aan circa vijfentwintig gasten een diaserie over de geschiedenis van Wijnandrade presenteren, waarna het bijzonder geïnteresseerde gezelschap een rondleiding in de kerk en het kasteel kreeg aangeboden.

Op zaterdagmiddag 20 mei 2006 organiseert Echter Landj bij voldoende belangstelling een tegenbezoek voor onze heemkundevereniging. Het voorgenomen programma ziet er als volgt uit:

- Om 13.30 uur; ontvangst op de parkeerplaats tegenover het Trefcentrum Edith Stein, Diepstraat 4, Echt.
- Waarna een bezichtiging van de St. Landricuskerk en een rondleiding door de oude kern van Echt (inclusief een bezoek aan de onlangs herbouwde St. Rochuskapel met cachotten).
- Een bezoek aan kasteel Verdunnen (met inbegrip van een bezichtiging van de tuin van deze beschermde buitenplaats).
- De middag wordt met koffie en vlaai afgesloten in het trefcentrum Edith Stein (alwaar de heemkundekring Echter Landj op de bovenverdieping haar verenigingslokaal heeft).

Geïnteresseerden kunnen zich vóór 1 februari 2006 aannmelden bij Jan Jansen (Markt 19-C, 6361 CB Nuth, 045 - 524 26 96) of Wiel Oehlen (Swier 47, 6363 CL Wijnandrade, 045 - 524 48 98).

Www.stephanuswijnandrade.nl

Onder 'www.stephanuswijnandrade.nl' beschikt het kerkbestuur sinds kort over een eigen website, boordevol informatie over Wijnandrade en het parochieleven. Het kerkbestuur houdt zich aanbevelen voor suggesties, foto's, nieuwtjes, e.d. ten behoeve van de verdere uitbouw van 'de parochiesite'.

Ledenvergadering 2006

Om alvast te noteren. De volgende ledenvergadering van onze heemkundevereniging vindt plaats op maandagavond 13 maart 2006. Te doen gebruikelijk zal na afloop van de (korte) vergadering een tot de verbeelding sprekende presentatie worden verzorgd.

Wiel Oehlen

Schout

Ge moogt kiezen: wilt gy aan de galg belanden of zullen wij u hier op de brandstapel verbranden?

Verteller

Beste toehoorders, zoals u ziet, kenden ze in de middeleeuwen 't woordje 'cremeren' nog niet.

Prelaat

Ik vind het maar niks om met een galg of een brandstapel te beginnen. Kunt gy niet iets menselijkers verzinnen?

Schout

Beste prelaat, God moge u voor deze ingeving belonen. Wy hebben deze schuttery immers niet voor niets laten komen. Ick stel voor dat wij ons niet den gansen dag laten vergallen en haar gewoon door de schutterij neer laten knallen. Dat is goedkoper, want ligt sy eenmaal op den grond dan is sy gelyck het malse voer voor haren eigen hond. Hebt gy nog iets ter verdediging te zeggen? Neen? Dan gaat gy nu het loodje leggen.

Het verweer

Verteller
Ho ho, beste schout, niet zo haastig, niet zo snel!
Wat het vonnis wordt, dat bepalen wij straks tezamen wel.
De aangeklagde krijgt nog het woord, kort of lang.
Vrouwe: Deze twee heerschappen verslijten u voor akelig en bang. Ik zou zeggen: Wat is uw weerwoord? Ga uw gang.

Helks

(Richt zich tot de prelaat)
Onhoogwaardige excellentie van oneer!
(Richt zich tot de schout)
Zeer onedelachtbare Heer!
De vragen die gy hebt gesteld, getuigen alleen maar van zinloos mannelijk geweld.
Natuurlijk heb ik uwen zoon niet vermoord, maar gy hebt myne antwoorden niet gehoord.
Gy hebt my enkel willen belasten, uut angst dat ik uwe macht aan zou tasten.
Dat is in de geschiedenis al vaker geschied

Cantus ex Corde

Op zaterdag 29 oktober was de St. Stephanuskerk het toneel voor een gepassioneerd concert van het Slavisch-Bizantijns mannenkoor Cantus ex Corde, onder leiding van dirigent Pierre Willems. De goed gevulde kerk mocht die avond genieten van een indrukwekkend optreden van dit gerenommeerde koor van Limburgse bodem, dat zich in zijn inmiddels meer dan twintigjarige bestaan heeft gespecialiseerd in liederen, waarin de majestueuze mystiek van de Russisch-orthodoxe liturgie en de uitgelaten vrolijkheid van Oekraïners tot uiting komen. Het optreden van Cantus ex Corde werd opgeluisterd door enkele indrukwekkende bijdragen van de Oekraïense bayanspeler en accordeonvirtuoos Volodymir Kurlyenko.

Deze muzikale avond werd georganiseerd door het kerkbestuur van de St. Stephanusparochie en onze heemkundevereniging (met dank aan de sponsors Kembic Wijnandstrade, Klinkers Zoetwaren Wijnandstrade, Petit Telecom Nuth en Rabobank Centraal Plateau Limburg, die dit concert mede mogelijk maakten). De opbrengst van dit concert (ten bedrage van € 882,50) zal volledig ten goede komen aan de restauratie van het orgel van de St. Stephanuskerk.

Cantus ex Corde.

Zoon

Mijn schat en ick zullen gaan trouwen
en levenslang van elkaar gaan houwen.

Heks

Zo wint de gerechtigheid het van de macht.
Ick blyf bij u dag en nacht.
Lief, zoek voor jou en voor mij als je bruid
maar een mooie lig- of hangplek uit.

Het vonnis

Verteller

(Richt zich tot het publiek)
Jury, ik verzoek u; antwoord mij:
Moet zij hangen of komt zij vrij?

Jury

VRJji!

Verteller

Hoorde ik daar ene onverlaat schuldig roepen?
Meneer, ge moet de zaak niet betoepen.
Ge moet wel bij de les blijven.
De schrijvers doen hun best op rijm te schrijven.
Dus als er staat: 'nu antwoord mij',
Dan roept ge niet 'schuldig' maar 'vrij'.
Bovendien heb ik - geloof ik - iets aan mijn oren.
Beste jury, men moet u tot in Zjwier kunnen horen.
Dus antwoord mij nu vrank en vrij:
'Moet zij hangen of komt zij vrij?'

Jury

(Het publiek, aangejaagd door het voetvolk en de twee kasteelbewoners, die inmiddels - in een vriendelijke omarming - uit een van de ramen van het kasteel naar buiten hangen)
VRJji!

Verteller

Wij hebben de schutterij toch niet voor niets hier neergepoot.
Worden die twee aanklagers nu voor straf gedood?
Beste jury, zeg mij luid en enthousiast na:
Gaan zij er aan: ja of ja?

Steijl). Hij werd op 8 maart 1856 in Roermond door bisschop J.A. Paredis tot priester gewijd en op 20 oktober van datzelfde jaar benoemd tot kapelaan in Echt. Van 1881 tot 1887 bekleedde hij het ambt van pastoor van de St. Stephanusparochie van Wijnandsrade, alwaar hij op 21 september 1887 overleed. Voor meer informatie over pastoor Peeters, zie elders in dit bulletin (in het artikel over de pastoors van Wijnandsrade, deel 2).

Cultuur- en Folklorefestival 2005

Het Antiek- en Folklorefestival van Wijnandsrade, dat sinds kort als Cultuur- en Folklorefestival door het leven gaat, is inmiddels niet meer weg te denken van de Limburgse evenementenagenda. Wat in 1973 vrij kleinschalig begon als een traditionele antiekmarkt is inmiddels uitgegroeid tot een gerenommeerd en druk bezocht evenement, met een telkens weer verrassend en aansprekend thema. De basis van het Cultuur- en Folklorefestival wordt sinds jaar en dag gevormd door een hoogwaardige antiekbeurs, een kunstmarkt en een keur aan culinaire hoogstandjes; aangevuld met regionale folklore, volkscultuur, oude gebruiken en bijzondere ambachten.

Op zaterdag 20 en zondag 21 augustus 2005 vond de drieëndertigste editie van het festival plaats. Het programma stond in het teken van het thema 'kasteel Wijnandsrade terug in de tijd'; met onder meer optredens van troubadours en minstrelen, middeleeuwse volksmuziek, volksdansen, vendelzwaaien, acrobatiek in barokstijl, steldlopen en oude ambachten; waaronder een levendige demonstratie door kunstsmid Chris Theunissen. Tijdens het festival voerde toneelvereniging Kunst na Arbeid uit Nuth vijf keer onder grote bijval het spektakelstuk 'De heks van Rao' op. (De tekst van de hand van Colla Bemelmans en Wiel Oehlen en een sfeervolle foto-impressie door Jan Jansen is achter in dit bulletin opgenomen). Het festival haakte dit jaar daarnaast in op het landelijke thema '2005, jaar van het kasteel', door plaats in te ruimen voor een tentoonstelling en demonstraties op het gebied van restaureren en mergelbewerken.

Onze heemkundevereniging verzorgde een aantal rondleidingen in de St. Stephanuskerk; een initiatief dat bijzonder op prijs werd gesteld.

De vierendertigste editie van het Cultuur- en Folklorefestival van Wijnandsrade is gepland op zaterdag 19 en zondag 20 augustus 2006.

Gil prelaat en schout, welaan,
kom snel uit die kerker vandaan.
(Beiden komen weer - vanachter het rookgordijn - uit het trapportaal tevoorschijn)

Schout

Bij kabouter Plop en Flipper'je!

Prelaat

Dat was op het nipper'je!

Verteller

Toeschouwers, bent u benieuwd naar de afloop?
Dan moet u, net als bij een goedkope soap,
morgen nog maar eens komen kijken.
Misschien vallen er dan wél een paar lijken.

Alles bij elkaar goed gepland!
Toch nog een happy end!

Colla Bemelmans

Wiel Oehlen

Eind goed, al goed.

Memoriekruis nabij Brommelen

Op 14 mei 2001 werd de negentienjarige student Maarten Krikke op het hoogste punt van de Esschenweg (nabij Brommelen) door een blikseminslag uit het leven gerukt.

Maarten Krikke werd op 22 maart 1982 in Heerlen geboren en woonde thuis, bij zijn ouders, aan de Vloedstraat in Nuth. Hij stond op het punt zijn MBO-opleiding Horeca aan het Arcuscollege in Heerlen succesvol af te ronden; een werkstage in het buitenland was al geregeld; het leven lag voor hem open, toen hij op de fiets - onderweg van school naar huis - door het noodlot werd getroffen.

Sindsdien plaatsen familieleden, vrienden en bekenden ter plaatse trouw liefdevolle ruikers, bloemstukken en planten in de berm, terwijl onbekenden op een van de grijze betonblokken van het fietspad een zwart kruisje hebben geverfd en de tekst 'Maarten, 14-05-2001'.

Op initiatief van zijn ouders, Rein en Anneke, zijn zus Maria, zijn broer Bram en enkele goede vrienden is op donderdag 14 juli 2005 een meer permanente herinnering in de berm geplaatst; een hardstenen memoriekruis met de inscriptie 'Maarten * 22-3-1982 + 14-5-2001'.

De familie Krikke mocht tijdens de voorbereidingen en realisatie van dit memoriekruis rekenen op de bijzondere constructieve medewerking van de gemeente Nuth.

Memoriekruis nabij Brommelen.

Het fraaie monumentje vormt een harmonieus geheel met de landelijke omgeving en ontleent zijn expressieve kracht aan zijn eenvoud. Het is van de hand van beeldhouwer Peter Schuijren uit St. Geertruid.

Peter Schuijren studeerde aan de Maastrichtse Stadsacademie beeldhouwen bij Piet Killaers en op de Jan van Eyckacademie bij Arthur Spronken. Hij heeft zich ontwikkeld tot een beeldhouwer met een erkende reputatie en tot een kunstenaar met een grote natuurverbondenheid, die sinds kort ook markant en expressief tot uitdrukking komt nabij Brommelen.

Koninklijke onderscheiding

Bij gelegenheid van het beëindigen van haar werkzaamheden als agentschaphouder van het plaatselijke postkantoor mocht Paula Souren-Steins uit handen van burgemeester Binderhagel een koninklijke onderscheiding ontvangen.

Paula Souren-Steins werd in 1940 in Wijnandsrade geboren. Zij is gehuwd en moeder van drie zoons en twee dochters. Zij is vanaf 1969 exploitant van het postagentschap in Wijnandsrade; gedurende ruim zesentwintig jaar heeft zij haar functie meer dan karaktervol en voorbeeldig uitgeoefend. Klantvriendelijk verrichtte zij haar werkzaamheden zowel binnen de officiële openingstijden als in de avonden en in de weekends. Door haar werkwijze en enthousiasme heeft zij in de loop der jaren een grote klantenkring opgebouwd. Hierdoor kon het postagentschap zo lang voor Wijnandsrade en haar bewoners worden behouden. Voor velen was zij een aanspreekpunt; iemand die raad en advies gaf over

Paula Souren-Steins, gefeliciteerd door oud-burgemeester Teheux van Wijnansrade en burgemeester Binderhagel van Nuth.

postzaken en die daarnaast een luisterend oor en een klankbord was voor iedereen. Een bezoekje aan het postkantoor was vooral voor ouderen een belangrijk sociaal contact. Paula Souren is ook binnen het verenigingsleven op diverse fronten actief. Zo is zij gedurende meer dan veertig jaar ondersteunend lid van het Oranje Comité en

Redactioneel

Met dit bulletin sluiten wij onze vierentwintigste jaargang af en staan wij op de drempel van jaargang nummer vijfentwintig van 'Bulletin Wijnandstrade' én van onze heemkundevereniging.

De Vrienden van Wijnandstrade werden op 22 december 1981 opgericht. Op 22 december 2006 worden wij dus vijfentwintig jaar jong. De daaraan verbonden festiviteiten zullen begin 2007 hun beslag vinden. Het dagelijks bestuur is op het ogenblik druk bezig met de voorbereiding van een aansprekend programma.

In dit bulletin presenteren wij u opnieuw het gevarieerde leesvoer, dat u van ons gewend bent.

Een greep uit deze editie: de uitslag van de jaarlijkse opstelwedstrijd voor de leerlingen van groep acht van de plaatselijke basisschool; een verslag van de restauratie van het monumentale grafmonument van de familie Portz op het oude kerkhof; deel twee van het overzicht van de pastoors van Wijnandstrade; een sfeervolle fietssimpresie in en rondom Nuth en de integrale tekst en een foto-impressie van het toneelstuk 'de heks van Rao', dat tijdens het Cultuur- en Folklorefestival van dit jaar duizenden geïnteresseerden trok. Daarnaast treft u hierna de vaste rubrieken 'Heemkundige berichten', 'Uit de oud doos' en 'Nieuwe publicaties' aan.

Veel leesplezier!

Mocht u als lid van onze heemkundevereniging ook zelf eens een bijdrage willen schrijven dan wel behoefte hebben te reageren op een van de artikelen uit dit blad; dat kan en daarvoor hoeft u niet in het bestuur of de redactie van onze vereniging te zitten. Ook interesse én inspiratie? U kunt uw bijdrage of reactie inleveren bij een van de redactie-adressen (of mailen naar w.ohlen@planet.nl). Mocht u in het bezit zijn van oude foto's, boeken, voorwerpen, artikelen, enz., die betrekking hebben op Wijnandstrade en die u op een verantwoorde manier in beheer wilt geven of die u bereid bent te laten kopiëren of fotograferen; neem contact op met een van de bestuursleden van uw heemkundevereniging. Hetzelfde geldt voor mogelijke (historische) vondsten van bijvoorbeeld oude scherpen, dakpannen, munten, e.d. uit de bodem in en rondom Wijnandstrade. De namen en telefoonnummers van onze bestuursleden staan achter in dit bulletin. En daarnaast blijft de genealogische werkgroep van onze vereniging op zoek naar gedachtenisprentjes. Wie bereid is zijn of haar herinneringsprentjes kort te leen aan te bieden (zodat die kunnen worden gedigitaliseerd) krijgt die verzameling per ommegeand retour. Contactpersoon: Jos Linssen, Hellebroekerweg 7, 6363 AA Wijnandstrade (045 - 524 43 35).

De redactie

Er ligt ijs op de vijver.
Ouders leren hun kinderen
over het water lopen.
Een vader glijdt uit
en valt zich een open knie.
Aan de rand van de vijver
wachten de eenden
totdat het weer gaat dooien.

Wiel Ohlen

Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade

Opgericht op 22 december 1981 als de stichting Vrienden van Wijnandsrade
Sinds 1994 notarieel vastgelegd als een heemkundevereniging
Rekeningnummer (voor contributie en donaties): 13.77.36.371, ten name van
heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade, Swier 39, 6363 CK
Wijnandsrade

Dagelijks bestuur

Voorzitter	Jan Jansen (045 - 524 26 96)
Vice-voorzitter	Math Marrell (045 - 524 17 05)
Secretaris	Wiel Oehlen (045 - 524 48 98) e-mail: w.oehlen@planet.nl
Tweede secretaris	Jack Jetten (045 - 524 11 35)
Penningmeester	Henk van Malkenhorst (045 - 524 23 44)
Ledenadministratie	Zef Meessen (045 - 524 35 79)

Algemeen bestuur

Thei Bindels (045 - 524 30 08)
Tonie Bloebaum - Haberts (045 - 524 41 32)
Wilfried Dabekausen (045 - 524 13 20)
Hub Gerards (043 - 306 04 46)
Arnold de Haas (045 - 524 43 72)
Tiny Kickken - Senden (045 - 524 33 14)
Ria Marrell (045 - 5245167)
Jan van der Zee (045 - 524 43 00)

Ere-voorzitter

F.H.C. Cortenraad, oud-burgemeester van Wijnandsrade

Ere-leden

E.F.M. Coenen - Vaessen, oud-burgemeester van Nuth
S. Cox, oud-burgemeester van Nuth
(+) F.Erens, schrijver (Catsop - Eislou)
Z. Marrell (Treebeek)
J. en A. Pijls - Emonds (Puth - Schinnen)
Mr. C.G.J. Rutten, oud-burgemeester van Nuth
A.J.M.G. Teoux, oud-burgemeester van Wijnandsrade

De Bestuursleden en Redactieleden van de Heemkundevereniging

wensen alle Vrienden van Wijnandsrade
PRETTIGE KERSTDAGEN EN EEN VOORSPOEDIG 2006!

Bij de voorpagina

Op zaterdag 20 en zondag 21 augustus vond de drieëndertigste editie van het Cultuur- en Folklorefestival van Wijnandsrade plaats. Het programma stond dit jaar in het teken van het thema 'kasteel Wijnandsrade terug in de tijd'; met onder meer optredens van troubadours en minstrelen, middeleeuwse volksmuziek, volksdansen, vendelzwaaien, acrobatiek in barokstijl, stelten en oude ambachten.

Tijdens het festival verzorgde de Koninklijk Erkende fanfare St. Caecilia een druk bezocht miniconcert.